

سالروز شهادت عالم و دانشمند فرهیخته شهید مطهری، روز معلم و استاد گرامر باد

استاد مطهری از منظر مقام معظم رهبری (مدظله العالی)

زندگینامه استاد مطهری

قرآن در منظر استاد مطهری

اندیشه سیاسی و اجتماعی استاد مطهری

استاد نمونه

ویژه نامه فرهنگی و اجتماعی دانشگاه صنعتی سیرجان

گرامیداشت هفته معلم و استاد

صاحب امتیاز: معاونت فرهنگی و اجتماعی

مدیر مسئول: رئیس اداره فوق برنامه

سخنان قصار مقام معظم رهبری درباره جایگاه معلم

احترام به استاد، احترام به علم است.

امروز همه باید تکریم به معلمان را، در فضای فرهنگی جامعه و در ذهن مردم بیش از پیش تشدید کنند

این معلمان چه قدر عزیزند! این شغل معلمی چه قدر ارزشمند است! این مرتبه‌ی تعلیم چه قدر والا و بلند است، که همه‌ی انسانهای فرزانه، انسانهای بزرگ و برجسته، هر جایی که باشند،

خود را پرورده‌ی دست معلم می‌دانند و سایه‌ی معلم را بر سر خودشان حس می‌کنند!

تکریم نسبت به معلم و بزرگداشت او به معنای واقعی کلمه، آثار بسیار مثبتی را در فرهنگ جامعه و تعلیم و تربیت باقی می‌گذارد.

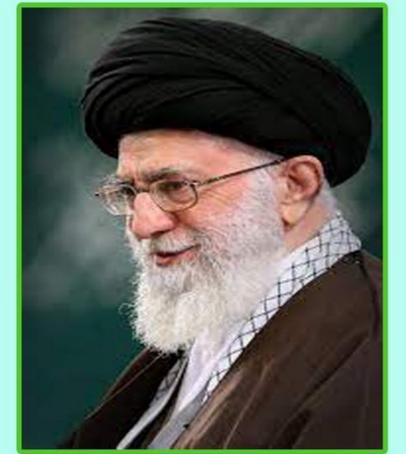
شما معلمان و مربیان و نسل جوان هستید که فردا را می‌سازید و استکبار جهانی را مأیوس می‌کنید و نقطه‌ی امید روشن را ... در دل مستضعفان عالم زنده نگه می‌دارید.

شما معلمان هستید که فردا را می‌سازید.

نقش معلم و مربی در جامعه‌ی ما، نقش تراز اول است.

گلچین سخنان مقام معظم رهبری درباره استاد شهید مرتضی مطهری

امروز جوانان ما، دانشجویان ما، معلمان ما، کارگران ما، اگر می‌خواهند در زمینه‌ی افکار اسلامی عمق پیدا کنند و پاسخ سؤالات خود را پیدا نمایند، باید به کتابهای شهید مطهری مراجعه کنند.

انقلاب اسلامی در بطن و متن کتابهای استاد شهید مطهری است.

این نظام جمهوری اسلامی، بر پایه‌ی آن تفکر و برداشتی از اسلام بنا شده که آقای مطهری آن را ارائه کرده.

شهید مطهری انصافا نادره‌ی زمان ما بود.

کتابهای شهید استاد مطهری را خوانده و متن درسی خود قرار بدهید.

مرحوم آیت‌الله شهید مطهری حقا و انصافا برای دیروز و امروز و فردای کشور معلم بزرگی بود؛ یک متفکر دین شناس مومن با اخلاص و پرکار.

شهید مطهری خلاصه‌ی بود از اندیشه‌های اصلاحی عمیق امام که سالیانی دراز بر روی این اندیشه‌ها ایشان توقف کرده بودند. حقیقتا الان این کسانی که تبلیغات اسلامی می‌خواهند بکنند، به نظر من اگر یک دوره آثار مرحوم شهید مطهری را نگاه بکنند، به چیزی احتیاج ندارند.

کوشه ای از زندگینامه استاد مطهری

استاد شهید آیت الله مطهری در ۱۳ بهمن ۱۲۹۸ هجری شمسی در فریمان واقع در ۷۵ کیلومتری شهر مقدس مشهد در یک خانواده اصیل روحانی چشم به جهان می گشاید. پس از طی دوران طفولیت به مکتبخانه رفته و به فراگیری دروس ابتدایی می پردازد. در سن دوازده سالگی به حوزه علمیه مشهد عزیمت نموده و به تحصیل مقدمات علوم اسلامی اشتغال می ورزد.

دوره اقامت پانزده ساله خود در قم از محضر مرحوم آیت الله العظمی بروجردی (در فقه و اصول) و حضرت امام خمینی (به مدت ۱۲ سال در فلسفه ملاصدرا و عرفان و اخلاق و اصول) و مرحوم علامه سید محمد حسین طباطبائی (در فلسفه: الهیات شفای بوعلی و دروس دیگر) بهره می گیرد. قبل از هجرت آیت الله العظمی بروجردی به قم نیز استاد شهید گاهی به بروجرد می رفته و از محضر ایشان استفاده می کرده است.

وی در مدت اقامت خود در قم علاوه بر تحصیل علم، در امور اجتماعی و سیاسی نیز مشارکت داشته و از جمله با فدائیان اسلام در ارتباط بوده است.

در سال ۱۳۳۱ در حالی که از مدرسین معروف و از امیدهای آینده حوزه به شمار می رود به تهران مهاجرت می کند. در تهران به تدریس در مدرسه مروی و تألیف و سخنرانیهای تحقیقی می پردازد. در سال ۱۳۳۴ اولین جلسه تفسیر انجمن اسلامی دانشجویان توسط استاد مطهری تشکیل می گردد. در همان سال تدریس خود در دانشکده الهیات و معارف اسلامی دانشگاه تهران را آغاز می کند. در سالهای ۱۳۳۷ و ۱۳۳۸ که انجمن اسلامی پزشکان تشکیل می شود. استاد مطهری از سخنرانان اصلی این انجمن است و در طول سالهای ۱۳۴۰ تا ۱۳۵۰ سخنران منحصر به فرد این انجمن می باشد که بحثهای مهمی از ایشان به یادگار مانده است.

فعالتهای سیاسی

ایشان همواره در کنار امام بودبه طوری که می توان سازماندهی قیام پانزده خرداد در تهران و هماهنگی آن با رهبری امام را مرهون تلاشهای او و یارانش دانست. در ساعت ۱ بعد از نیمه شب روز چهارشنبه پانزده خرداد ۱۳۴۲ به دنبال یک سخنرانی مهیج علیه شخص شاه به وسیله پلیس دستگیر شده و به زندان موقت شهربانی منتقل می شود و به همراه تعدادی از روحانیون تهران زندانی می گردد. پس از ۴۳ روز به دنبال مهاجرت علمای شهرستانها به تهران و فشار مردم، به همراه سایر روحانیون از زندان آزاد می شود. پس از تشکیل هیئتهای موقلغه اسلامی، استاد مطهری از سوی امام خمینی همراه چند تن دیگر از شخصیتهای روحانی عهده دار رهبری این هیئتها می گردد.

ایشان در همین برهه از زمان به تألیف کتاب در موضوعات مورد نیاز جامعه و ایراد سخنرانی در دانشگاهها، اسلامی کردن محتوای نهضت اسلامی پزشکان، مسجد هدایت، مسجد جامع نارمک و غیره ادامه می دهد. به طور کلی استاد شهید که به یک نهضت اسلامی معتقد بود نه به هر نهضتی، برای اسلامی کردن محتوای نهضت تلاشهای ایدئولوژیک بسیاری نمود و با کج رویها و انحرافات مبارزه سرسختانه کرد. در سال ۱۳۴۶ به کمک چند تن از دوستان اقدام به تأسیس حسینیه ارشاد نمود به طوری که می توان او را بنیانگذار آن موسسه دانست. از سال ۱۳۴۹ تا ۱۳۵۱ برنامه های تبلیغی مسجدالجواد را زیر نظر داشت و غالباً خود سخنران اصلی بود تا اینکه آن مسجد و به دنبال آن حسینیه ارشاد تعطیل گردید و بار دیگر استاد مطهری دستگیر و مدتی در بازداشت قرار گرفت. اما مهمترین خدمات استاد مطهری در طول حیات پر برکتش ارائه ایدئولوژی اصیل اسلامی از طریق درس و سخنرانی و تألیف کتاب است. این امر خصوصاً در سالهای ۱۳۵۱ تا ۱۳۵۷ به خاطر افزایش تبلیغات گروههای چپ و پدید آمدن گروههای مسلمان چپ زده و ظهور پدیده التقاط به اوج خود می رسد گرچه ارتباط استاد مطهری با امام خمینی پس از تبعید ایشان از ایران به وسیله نامه و غیره استمرار

داشته است ولی در سال ۱۳۵۵ موفق گردید مسافرتی به نجف اشرف نموده و ضمن دیدار با امام خمینی درباره مسائل مهم نهضت و حوزه های علمیه با ایشان مشورت نماید. پس از شهادت آیت الله سید مصطفی خمینی و آغاز دوره جدید نهضت اسلامی، استاد مطهری به طور تمام وقت در خدمت نهضت قرار می گیرد و در تمامگیری و در تمام مراحل آن نقشی اساسی ایفا می نماید. در دوران اقامت حضرت امام در پاریس، سفری به آن دیار نموده و در مورد مسائل مهم انقلاب با ایشان گفتگو می کند و در همین سفر امام خمینی ایشان را مسؤول تشکیل شورای انقلاب اسلامی می نماید. هنگام بازگشت امام خمینی به ایران مسئولیت کمیته استقبال از امام را شخصاً به عهده می گیرد و تا پیروزی انقلاب اسلامی و پس از آن همواره در کنار رهبر عظیم الشان انقلاب اسلامی و مشاور دلسوز و مورد اعتماد برای ایشان بود. تا اینکه در ساعت بیست و دو و بیست دقیقه سه شنبه یازدهم اردیبهشت ماه سال ۱۳۵۸ در تاریکی شب در حالی که از یکی از جلسات فکری سیاسی بیرون آمده بود یا گلوله گروه نادان و جنایتکار فرقان که به مغزش اصابت نمود به شهادت می رسد و امام و امت اسلام در حالی که امیدها به آن بزرگمرد بسته بودند در ماتمی عظیم فرو می روند.

قرآن در آثار شهید مطهری

آشنایی با زبان قرآن

آن شهید والامقام در این باره می نویسد: «گروهی می پندارند منظور از تلاوت قرآن، تنها خواندن قرآن به قصد ثواب بردن است، بدون آنکه چیزی از معانی آن درک گردد. اینها دائماً قرآن را دوره می کنند، اما اگر یک بار از ایشان سؤال شود که آیا معنی آنچه را می خوانید می دانید، از پاسخگویی عاجز می مانند. خواندن قرآن از این جهت که مقدمه ای است برای درک معانی قرآن، لازم و خوب است و نه صرفاً به قصد کسب ثواب.

درک معانی قرآن نیز ویژگی‌هایی دارد که باید به آن توجه داشت در یادگیری بسیاری از کتابها، آنچه که برای خواننده حاصل می شود، یک سلسله اندیشه های تازه است که قبلاً در ذهن او وجود نداشت. در اینجا تنها عقل و قوه تفکر خواننده است که به فعالیت مشغول می شود. در مورد قرآن، بدون شک باید آن را به قصد آموختن و تعلیم یافتن مورد مطالعه قرار داد. قرآن خود در این زمینه تصریح می کند: «كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِيَدَّبَّرُوا آيَاتِهِ وَلِيَتَذَكَّرَ أُولُوا الْأَلْبَابِ»

اهمیت حفظ کردن آیات قرآن

قرآن از کتابهایی است که آمادگی اش برای حفظ شدن از هر کتاب دیگر بیشتر است. عجیب است! شعر را می شود، حفظ کرد و قرآن شعر هم نیست، نثر است. یک کتاب نثر در دنیا نمی توان پیدا کرد که بشود چهار صفحه اش را حفظ کرد و قرآن در اثر آن سلاست فوق العاده ای که در عبارات و کلماتش هست، (این خاصیت را دارد) ...؛ برای اینکه کلمات آن سلیس است؛ یعنی هر «کلمه ای نسبتاً در جای خودش قرار گرفته است. بعد که انسان حفظ کرد، دیر فراموش می کند؛ چون به معنی واقعی سلاست دارد ... و لهذا حفظ کردن قرآن مثل تلاوت کردن آن، امر بسیار مطلوبی است و مخصوصاً بعد از آنکه انسان حفظ کرد، نباید بگذارد فراموش بشود. شاید گناه هم داشته باشد که انسان قرآن را حفظ کند و بعد آن قدر نخواند تا فراموش بشود. افرادی که حافظه شان ضعیف است، لااقل اگر یک سوره دو سوره پنج سوره حفظ می کنند، نگذارند که همان سوره ها فراموش بشود؛ چون بعضی حرام و گناه می دانند که انسان قرآن را حفظ کند و بعد بگذارد فراموش بشود.

هدف از قرائت زیبای قرآن

«یک وظیفه قرآن یاد دادن و تعلیم کردن است. در این جهت مخاطب قرآن، عقل انسان خواهد بود و قرآن با زبان منطق و استدلال با او سخن می گوید. اما به جز این زبان، قرآن زبان دیگری نیز دارد که مخاطب آن عقل نیست؛ بلکه دل است و این زبان دوم، احساس نام دارد. آنکه می خواهد با قرآن آشنا گردد و بدان انس بگیرد، می باید با این دو زبان هر دو آشنایی داشته باشد و هر دو را در کنار هم مورد استفاده قرار دهد. تفکیک این دو از هم، مایه بروز خطا و اشتباه و سبب خسران و زیان خواهد بود. «اهتمامی که در خود اسلام به تلاوت قرآن شده است، برای همین است؛ به این معنا که قرآن یک زیبایی مخصوص و یک قدرت القا و تلقینی دارد که غیر از اطلاع از معلومات آن است. خود خواندن و توجه به الفاظ آن، همان الفاظ را تکرار کردن مؤثر است. اینکه دستور رسیده است که قرآن را با آهنگ بخوانند ...، روی همین حساب است که اصلاً سبک قرآن یک سبک مخصوص آهنگ پذیری است که آیات مختلف به تناسب معانی مختلف آهنگهای مختلفی را می پذیرد، و از نظر تاریخی و جامعه شناسی فوق العاده قابل توجه است. تأثیری که زیبایی قرآن در توسعه خود قرآن و در توسعه اسلام و در زیر نفوذ قرار دادن ملت‌های اسلامی داشته است، یعنی قرآن تنها کتاب آسمانی ای است که با قدرت خودش جلو رفته، نه اینکه ملت‌هایی اول روی حسابی آمده اند یک دین را پذیرفته اند، بعد چون دینی را پذیرفته اند، به کتاب آسمانی آن دین هم احترام گذاشته اند.»

اهتمام به حجاب و پوشش اسلامی در جامعه

حساسیت شهید مطهری نسبت به مسئله حجاب از دیگر ویژگی‌های وی محسوب می‌شود. می‌شود می‌شود محمداقرا حجتی در خصوص اهتمام استاد مطهری بر حجاب نسوان در دانشگاه اشاره می‌کند: «در یکی از سال‌ها که شمار داوطلب ورود به دانشکده الهیات سخت رو به فزونی نهاده بود، و این کثرت و فزونی در تاریخ آن روز دانشکده بی‌سابقه به نظر می‌رسید و داوطلب‌ها عبارت از چند صد نفر بودند که شماری از آن‌ها را دختران و طائفه نسوان تشکیل می‌دادند، قهرا در آن روز شماری زیاد از این زنان بی‌حجاب بودند. استاد بزرگوار این مطلب را قبلاً پیش‌بینی کردند و از آن جا که سخت تلاش می‌نمودند فضای دینی دانشکده با ورود زنان بی‌حجاب آسیب نبیند، در یکی از این جلسات رسمی شورای دانشکده پیشنهاد کردند که دختران و زنانی که می‌خواهند در این دانشکده به تحصیلات خود ادامه دهند باید با پوششی «محتشم» و دارای حجاب شرعی باشند و گرنه دانشکده از ادامه تحصیل آن‌ها معذور است. این پیشنهاد مورد تصویب اعضاء شورا و رئیس وقت دانشکده که شخصیتی آرام و متین بود و به استاد ما بسیار احترام می‌گذاشت قرار گرفت».

دوراندیشی و توجه به آینده

دوراندیشی و توجه به آینده از دیگر ویژگی‌های اجتماعی شهید مطهری بود. آیت‌الله مهدوی کنی درباره این ویژگی شهید مطهری می‌گوید: «استاد مطهری ده سال آینده را زودتر از همه ما درک می‌کردند و ما بعد از او بودیم».

مروری بر منش سیاسی و اجتماعی شهید مطهری

علاقتمندی به مسائل فرهنگی و سیاسی روز

از خصوصیات اجتماعی شهید مطهری می‌توان به علاقه وی به مسائل فرهنگی و سیاسی روز اشاره کرد. همسر شهید مطهری نقل می‌کند: «از سال‌ها قبل، از برنامه‌ریزی درباره انقلاب اسلامی حرف می‌زدند و بچه‌ها و مرا در جریان مسائل سیاسی روز می‌گذاشتند و با بچه‌ها درباره جریان‌های موجود و گروه‌های فکری و برخورد‌های بین گروه‌ها حرف می‌زدند و آنها را روشن می‌کردند تا با قرار گرفتن در کنار منحرفان، خدا نکرده لغزشی از راه راست پیدا نکنند»

سازش‌ناپذیری با کج‌اندیشان

دغدغه و دل مشغولی اصلی شهید مطهری، دفاع از کیان اسلام بود وی در این زمینه هیچ‌گونه سازش‌کاری را تحمل نکرد و با استواری، با کج‌اندیشان دین مقابله کرد و هرگونه بی‌مهری و آزار و اذیتی را به خاطر اسلام و حفظ آن به جان خرید. عدم سازش با افکار و جریان‌های انحرافی نظیر: مارکسیسم، ناسیونالیسم، تاجر و التقاط و اخباری‌گری باعث گردید تا استاد مطهری پایه‌گذار نهضت بازشناسی اسلام اصیل شوند. مطهری معتقد بود که قرآن با تساهل دینی یعنی سازش با غیر مسلمان بر سر دین، مخالف است.

مبارزات فکری و روشنگری نسل جوان

مطهری اعتقاد داشت در میان جوانان و به اصطلاح طبقه روشنفکر مسلمان، تمایلاتی در جهت غرب‌گرایی و نفی اصالت‌های شرقی و اسلامی وجود دارد که باید برای آن چاره‌ای اندیشید. از این رو وی معتقد بود که عمل سیاسی بدون پشتوانه ایدئولوژیک نتیجه مطلوب را نخواهد بخشید و از این رو به موازات همکاری در فعالیت‌های مخفی سیاسی با سخنرانی‌های پرمحتوای خود به روشنگری جوانان می‌پرداختند و با آثار علمی، فلسفی و اجتماعی در تداوم و تکامل این روشنگری می‌کوشید

تحمل و بردباری در برابر دیدگاه‌های مخالفان

تحمل و بردباری در برابر دیدگاه‌های مخالفان از دیگر ویژگی‌های شهید مطهری بود. به اعتقاد آیت‌الله جعفر سبحانی، «او منطق مخالف را به دقت گوش می‌کرد، به گونه‌ای که او از سخن گفتن خسته می‌شد و دیگر مطلبی نداشت و تصور می‌کرد که استاد را قانع کرده است؛ ولی آنگاه که نوبت سخن به او می‌رسید، به تحلیل گفتار او می‌پرداخت و تار و پود سخن او را به باد می‌داد».

تلاش برای گسترش اتحاد اسلامی

از دیگر خصوصیات اجتماعی شهید مطهری تأکید بر اتحاد و وحدت در جهان اسلام است. وی معتقد است مفهوم اتحاد اسلامی که در میان علما و فضایی مؤمن و روشن‌فکر اسلامی مطرح است،

این نیست که فرقه‌های اسلامی به خاطر اتحاد اسلامی از اصول اعتقادی و یا غیر اعتقادی خود صرف‌نظر کنند و به اصطلاح مشترکات همه فرق را بگیرند و مختصات همه را کنار بگذارند؛ چه این کار نه منطقی و نه عملی است.

استاد نمونه

شهید مرتضی مطهری الگو و اسوه ای کامل برای معلمان است، بنابراین جامعه امروز نیازمند استادان متعهد، متخصص و مومن است تا جویبار تعلیم و تربیت همواره جاری باشد.

وصف استاد شهید مطهری در کلام نمی گنجد و حکمت مطهر او و آثار مکتوب و پربارش چنان با عمق اندیشه های ایرانیان در آمیخته که هرگز گسستنی نیست. مجاهدت و تلاش بی نظیر شهید مطهری در فراگیری علوم مختلف، بسیار بود: این متفکر اندیشمند با نقش بی بدیل خود در انتقال مفاهیم و آموزه های دینی به دانشگاه، حلقه اتصال بین حوزه و دانشگاه را ایجاد کرد و به همین دلیل روز معلم به نام متفکر و اندیشمند بزرگ اسلام شهید مطهری نامگذاری شده است. تعلیم و تربیت در دین مبین اسلام جایگاه والایی دارد، مطهری: قرآن قلم را به عنوان نماد تعلیم و تربیت مورد خطاب قرار داده و انسان ها را به تجهیز علم و دانش به منظور درک و فهم بیشتر سفارش کرده است.

استادان و دانشگاهیان به عنوان قشر سازنده جامعه و تربیت کنندگان نسل های آینده نقش تعیین کننده ای در فتح قله های عظیم علمی دارند؛ به طوری که دستیابی محققان و پژوهشگران به دانش های نوین از جمله دانش هسته ای، کشور ما را در سراسر جهان مفتخر کرده است. او برای همه اعصار و قرون یک الگوی زنده و شایسته است: آن شهید والامقام توانست در دوران حیات خود چنان باور و اعتقادی را در جامعه به وجود آورد که به جرات می توان گفت هم در بعد اخلاقی و هم از جنبه شخصیتی الگویی بی نظیر است.

نیاز عصر جدید و اینکه حوزه و دانشگاه عرصه علم و اخلاق باید تلاش کنند امری مهم است: در این زمینه نیز شهید مطهری نظرات و عقاید روشنگرانه ای دارد که بیان آنها می تواند یک انقلاب اخلاقی و ادبی را در جامعه فراهم آورد.

شهید مطهری با روشنگری و تبیین ایده ها و تفکرات نظام اسلامی سعی داشت شکافی که بین حوزه و دانشگاه وجود دارد، از بین ببرد و به نقطه ای ایده آل و مطلوب در بیان این حقایق دست یابد.